

Aleksander Žižek, Mesto v senci gradu: razstava in razstavni katalog, Zgodovinski arhiv Celje, Celje 2005, 52 strani

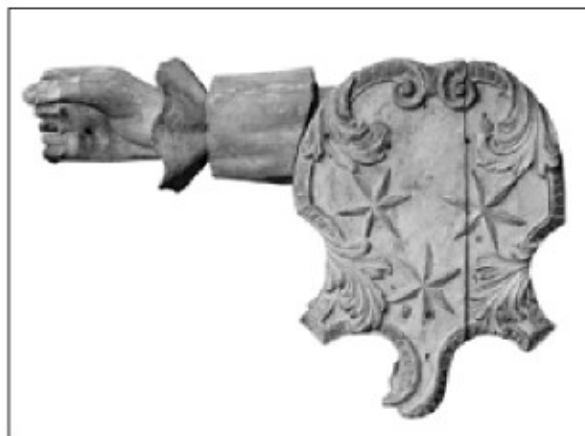
Razstava Mesto v senci gradu

Zgodovinski arhiv Celje je s pridobitvijo novih prostorov prišel do razstavnega prostora, ki mu omogoča širitev dejavnosti tudi na to področje, tako je bilo postavljenih je bilo že kar nekaj uspešnih in odmevnih razstav. Med te vsekakor sodi razstava mag. Aleksandra Žižka z naslovom *Mesto v senci gradu*.

Gradivo za razstavo sta poleg Zgodovinskega arhiva Celje prispevala še oba celjska muzeja, in sicer Pokrajinski muzej (izbor eksponatov je naredila Rolanda Fugger Germadnik) in Muzej novejšje zgodovine.

Razstava nas popelje od "*Samouprave*" na ukaz, ki se začneja s knjigo prepisov celjskih mestnih svoboščin ter še nekaterimi drugimi dokumenti ZAC iz zbirke rokopisov in listin, do *Delovanja mestnih samoupravnih organov*, katerih delo ponazarjajo *Roka pravice s stare grofije* ter dokumenti o delovanju mestnega sveta, do *Visokih mestnih obiskovalcev*, ki jih zaznamujeta predvsem plakat z besedilom zahvale cesarja Franca Jožefa za *prisrčen sprejem in vse manifestacije domoljubja ob njegovem obisku* ter *Knjiga častnih gostov mesta Celje*. Seznanimo se tudi z *Zašlužnimi mestnimi očeti* in častnimi meščani: posebej dragocena in slikovita je diploma častnega meščana dr. Josefa Neckermanna, predstavljena pa je tudi diploma častnega meščana Gustava Stigerja, katere posebnost je, da so v njej fotografije občinskih svetnikov in takratnih celjskih znamenitosti. Obdobje nacionalne nestrpnosti nam predstavi del razstave z naslovom *Najbolj razvpito mesto v monarhiji – druga plat "Neckermannove ere"*. Razstavo je avtor končal z letom 1941 – z vkorakanjem nemških okupacijskih sil v Celje – to prikazujejo tri fotografije, posnete 11. aprila 1941.

Razstava s skrbno izbranimi dokumenti in preostalimi eksponati je zanimiva in poučna tako za preprostega kot tudi za zahtevnejšega obiskovalca. Na ogled bo še do 30. septembra 2005.

Roka pravice – simbol pravosodne oblasti s Stare Grofije

Listina celjskega častnega meščana dr. Josefa Neckermanna

Katalog ob razstavi Mesto v senci gradu

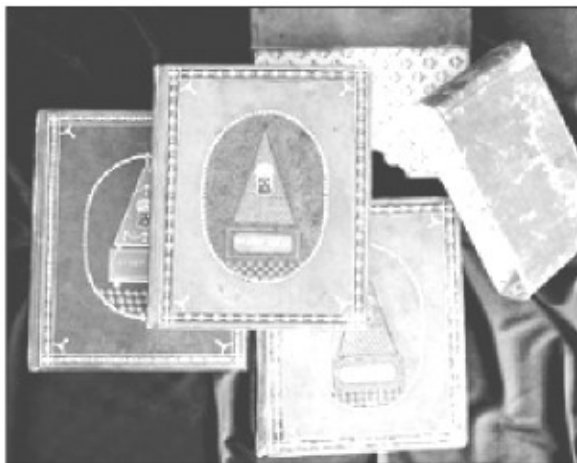
Predstavlja tako besedilno kot slikovno dopolnilo k razstavi.

V prvem poglavju *Nekaj postaj iz zgodovine mestne samouprave v Celju do leta 1941* (str. 7–10) sledimo razvoju mesta od 12. do srede 20. stoletja; torej od srednjeveške naselbine, ki naj bi dobila status trga okrog leta 1300 in status mesta v 15. stoletju; mestna narava naselja je omenjena že v listini o pokneženju Celjskih grofov leta 1436.

Leta 1849 sta bili v skladu s *Provizoričnim zakonom o občinah* ustanovljeni občini Celje – mesto in Celje – okolica, ki sta na lokalnih volitvah naslednje leto dobili vsaka svoje vodstvo. Mestna občina je leta 1867 dobila statut in z njim tudi status avtonomnega mesta. Dvojnost se je končala leta 1935, ko sta bili obe občini združeni. Do leta 1919 je veljalo, da imajo mestno občino v rokah Nemci in okoliško Slovenci.

V tem poglavju se lahko seznanimo tudi z mestno upravo in samoupravo ter z razvojem mesta in meščanstva v osnovnih orisih.

V drugem poglavju (str. 11, 12) so z imeni predstavljeni *Celjski župani in mestni sodniki*; predstavljeni so v kronološkem redu.

Celjske meščanske knjige

Tretje poglavje nas seznanja z uporabljenimi literaturo in nosi naslov *Izbor literature* (str. 13).

V poglavjih: *"Samouprava" na ukaz*, *Delovanje mestnih samoupravnih organov*, *Zaslužni mestni očetje*, *Najbolj razvpito mesto v monarhiji – druga plat "Neckermannove ere"* in *Predmeti iz zbirke Pokrajinskega muzeja Celje* (str. 13–52), so predstavljeni razstavniki eksponati, ki jih spremljata izčrpni opis dokumenta kot takega in kratka vsebina (meščanska prisega Celjanov na str. 24 je navedena v celoti).

Vrednost kataloga ni samo v tem, da predstavlja razstavljene eksponate – ampak predvsem v tem, da gre v bistvu za zahtevnejše strokovno delo na ravni objave virov, ki se tematsko pokrivajo z namenom in vsebino razstave.

Ivanka Zajc–Cizelj

Voda še za v čevelj ni dobra. Razstava, zloženka, zbornik, zgoščenka in okrogla miza na temo poplav v Celju (Mesto v objemu voda – poplave v Celju v 20. stoletju)

Celje z bližnjo okolico je bilo in – kot so pokazala devetdeseta leta prejšnjega stoletja – še vedno je poplavno zelo ogroženo področje. Savinja s pritoki je ob močnejših padavinah grenila življenje ljudi že v rimskem imperiju (leta 270 n. št. je prevračala nagrobnike znamenitih Celjanov), v srednjem veku silila podložnike k odpravljanju posledic povodnji, zapustila kamnito roko, ki kaže višino vode ob poplavi leta 1672 in v 20. stoletju, ironično spremljajoč splošni napredek, udarila z vodno ujmo tudi po trikrat na leto.

Bojana Aristovnik iz Zgodovinskega arhiva Celje in Tatjana Kač iz Osrednje knjižnice Celje sta se odločili za raziskavo in predstavitev te za Celjane žgoče teme. Rezultatom svojega dela, naštetim v podnaslovu, sta dali skupni naslov **Mesto v objemu voda – poplave v Celju v 20. stoletju**.

– V dneh od 21. decembra 2004 do 31. marca 2005 je bila v Zgodovinskem arhivu Celje na ogled razstava, ki je večinoma s fotografskim materialom predstavila ogrožanje življenja v Celju zaradi vode, obseg razlitja voda, škodo, ki jo je povzročila, ter trud ljudi, da bi jo čim prej odpravili in v prihodnosti preprečili novo. Že pri prvi veliki poplavi prejšnjega stoletja v Celju, novembra 1901, je namreč celjski župan pozival deželne oblasti, naj si pridejo ogledat posledice divjanja vode, da pa bi svoje zahteve po regulaciji Savinje podkrepil z materialnimi dokazi, pozval celjske fotografe, naj naredijo čim več posnetkov poplave in njenih posledic.

Med dokumenti je bilo tudi eno od poročil o poplavah iz časa pred 2. svetovno vojno, ki ga je nato zalila poplava leta 1954.

Razstava je prikazala tudi razdejanje, ki ga je poplava leta 1990 pustila za sabo v arhivu celjske bolnišnice. Za obiskovalce izredno zanimiva sta bila filma, ki sta prikazovala obe poplavi iz devetdesetih let: že omenjeno iz leta 1990 in tisto iz leta 1998. Obe sta prizadeli velike dele mesta, voda je segala skoraj meter visoko (ponekod še višje). Zaradi travmatičnih doživetij in majhne časovne oddaljenosti sta pri mnogih še v svežem spominu.

– Ob razstavi je izšla **zloženka**, ki s sicer kratkim besedilom in dobro izbranimi fotografijami obiskovalcu ponuja dobro oporo za podoživljanje obiska arhiva.

– Vsak pomislek na račun skromnosti zloženke pa se razblini ob listanju **zbornika**, ki ga je Zgodovinski arhiv Celje izdal v sklopu dela omenjenih avtoric marca 2005. Osem člankov avtorjev različnih strok osvetljuje poplave iz več zornih kotov. Tatjana Kač in Bojana Aristovnik v prispevku z naslovom *Nezadržno čez bregove strug* podajata zgodovinski okvir poplav na Celjskem v 20. stoletju. Izčrpen in zanimiv prikaz, ki mu gre očitati le to, da ne uporabljata današnjih imen ulic, temveč sodobna, ki so mnogim, zlasti mlajšim, danes neznana.

Bela Bukvič, univ. dipl. inženir v pokoju, v svojem prvem prispevku (*Hudinjina noč*) opisuje svoje doživljanje poplave junija 1954, v drugem (*Savinja pa teče*) pa v izredno lepem jeziku predstavlja svoja razmišljanja o življenju Celjanov z reko in njihove posege vanjo.

Vsebine članka *Nekatere geografske zasnove in značilnosti pogostejših povodnji na območju Celja* ne bi mogli povzeti bolje kot jo je avtor Milan Natek, profesor, strokovni svetnik ZRC SAZU v pokoju, že z naslovom.

Miran Trontelj, univ. dipl. inženir meteorologije v pokoju, je v članku *Poplave in mesečna količina padavin* prikazal vzroke in čas nastanka poplav v zadnjih petdesetih letih na Celjskem.

Podsekretarki ministrstva za okolje oziroma na Agenciji za okolje, univ. dipl. inž. kemije Alenka Zupančič in univ. dipl. inž. gradbeništva Vesna Metelko Skutnik, sta v prispevku *Poplavna varnost Celja* nekoč in danes predstavili ugotovitve, da moramo za izboljšanje varnosti mesta spremeniti celotno življenje in jemati poplave kot del naše stvarnosti.